

Ne csak a színpadról

Ugyan miért ne lehetne mindazt a népdalt, néptáncot, népi játékot, amelyet művészi együtteseink és műkedvelő csoportjaink ma oly kedvvel visznek fel a színpadra vagy mutogatnak képernyőn, visszavinni a mindennapi életbe, s főleg éppen falun?

Nem mintha nem jelentkeznének már kísérletek. Itt a táncház, nem is csak Kolozsvárt, hanem legújabban Székelyudvarhelyen is, és a divat erejével megvalósul majd még sokhelyt másfelé, s ez a mozgalom nem jelent sem többet, sem kevesebbet, mint a fiatalok szórakozását maguk közt, farmernadrágban is a Székről ellesett vagy más faluban felfedezett ősi ütemre. Örvendek neki, mégsem az, amire gondolok. Ha a táncház sikeréről hallok, mindig az eredeti táncolók – a székiek és mások – szokásainak bomlásától félek. S van miért aggódnom akkor is, ha falvainkban a népviselet, népdal, lakodalmas szokás látványos alkalmak rendezvényévé válik, a padosorokban elhelyezkedett nézőközönség szórakoztatására. Nemes szórakoztatásról van szó, ez igaz, de nem volna szebb és hasznosabb, ha a művészi teljesítménnyé avatott népi kultúra leszállna az emelvényről, s maga a nézőközönség perdülne táncra, énekelne és játszaná a hagyományosot?

Szóval: visszamehet-e a városba került táncház az új életformára áttérő faluba? Leszállhat-e a „világot jelentő” deszkákról a már kiemelt, művészi fokon helyreállított, jó értelemben átköltött, lehetőleg a legeredetibb alakjáig visszavezetett és bemutatott népi örökség a fiatalok mindennapi szokásai közé? Igazán nem arra gondolok, hogy a városokba ingázó, esetleg már odatelepedett, avagy a mezőgazdasági munkában is modernné vált ifjúság öltözzék vissza gatyába, harisnyába, szóttas-rokolyába, s az eltűnt faeke korszakába hátráljon, hanem arra, hogy a múltból tudományosan és művészileg átmentett egykori szép és jó ebben a magasabb formájában honosodjék vissza gyakorlattá.

Egy próbáról tudok. Vargyason Máthé Ferenc Ilonka, a faragóművész, visszaállította a régi táncrendet, s ha csak egy-két szép alkalomra is, nem közönségnek mutogatták a hagyományost, hanem a közönség élt vele. És akad ilyen próba másutt is. Hát éppen ilyesmire célok: lelkes diákok behozzák a kallódó régi táncot, dalt, szokást, csujogatást, játékot faluról a városba, s onnan a falujukba hazalátogatók rendre visszaszármaztatják a közös formát, a közösségi kincset, az örökséget oda, ahonnan eredt, de talán már régen nem élnek ott vele. Hogy miért van erre a műveletre szükség? Azért, mert zenei anyanyelv és mozgás, költői szöveg és alkalmi szertartás, nemzetiségi jelleg és a születéstől halálig terjedő emberség, életöszön és erkölcs, tájszerűség és szokás nem jár külön-külön, hanem találkozik és egybeforr a népi művelődésformákban, s így mondandójuk van a ma számára is.

A falu ne adja oda csak úgy a kincsét, hogy maga csupaszon maradjon, olcsó giccs és minden közösséget tagadó elkülönülések foglyaként. A falu ma megújodik, városiasá lesz műszakban és gondolkodásban, s ami értéket belőle a városi divat átment a jövőbe, az maradjon az övé is.

Balogh Edgár

(Művelődés, 1978/9. 30.)